

DATE PRIVIND ONOMASTICA FEMININĂ ÎN MOLDOVA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XVIII-LEA

de IOAN MURARIU

Pentru cunoaşterea numelor de botez ale femeilor din Moldova nu dispunem, de izvoare suficiente pînă în sec. al XVIII-lea. Dacă numele soţilor şi fetelor de domnitori sînt bine cunoscute — viaţa acestora fiind aşa de frumos descrisă de C. Gane¹, — nu acelaşi lucru se poate spune despre femeile din popor, care formau marea majoritate şi pe care documentele nu le menţionează pînă în feudalismul târziu. Abia în cataografiile fiscale de la sfîrşitul sec. XVIII-lea şi din prima jumătate a sec. al XIX-lea găsim înregistrate şi un număr de femei bătrîne, scutite de plata birului.

După cum se cunoaşte, cea mai veche catagrafie efectuată în Moldova şi care se păstrează pentru majoritatea satelor şi oraşelor, cu *numele tuturor capilor de familie*, este cea din anul 1774. Publicată nu de mult², această catagrafie oferă cercetătorului preţioase informaţii cu privire la situaţia socială, economică şi demografică a Moldovei de la sfîrşitul celui de-al XVIII-lea veac.

Dar catagrafia amintită conţine şi importante ştiri cu privire la vechile prenume româneşti. În continuare, pornind de la acest izvor istoric, vom face cîteva referiri la numele de botez ale unor femei născute în Moldova la începutul sec. al XVIII-lea.

Precizăm că documentele recensămîntului se păstrează numai pentru 20 din cele 23 de ţinuturi cîte avea Moldova în anul 1774. Fiind o catagrafie fiscală apar înregistraţi, cum era şi firesc, numai capii de familie, adică bărbaţii. Marea majoritate a femeilor, precum şi toţi copiii, lipsesc din catagrafie. Au fost înregistrate după numele de botez — dar nu peste tot — numai femeile bătrîne, care erau scutite de sarcinile fiscale.

În ţinuturile Botoşani, Hotin şi Hîrlău văduvele — numite, de cele mai multe ori, *babe* — nu au fost înregistrate deloc, iar în ţinuturile Su-

1. C. Gane, *Trecute vieţi de doamne şi domnişe*, Editura Junimea, 1971. vol. I. II şi III.

2. *Moldova în epoca feudalismului*, vol. VII — partea I şi II, Editura Ştiinţă, Chişinău, 1975.

ceava, Soroca, Fălciu, Greceni și Tutova au fost înregistrate numai numeric. În restul de 12 ținuturi babele au fost înregistrate nominal, la rufeturi, împreună cu maziile, preoții, diaconii etc.

Totalul femeilor bătrine înregistrate nominal în satele și orașele celor 12 ținuturi moldovenesti se ridică la 2704. Noi credem că această cifră reprezenta cam 1% din totalul populației feminine din Moldova anului 1774.

Din totalul de mai sus un număr de 121 văduve nu au fost înregistrate cu numele lor de botez, ci cu nume care amintesc, în majoritatea cazurilor, de foștii lor bărbați. De exemplu : Iacoboia, Lăzăroaia, Tudoroșia, Ursoaia, Lupoia, Oproaia, Istrătoaia, Tofâneasa, Loghineas etc. înseamnă văduva lui Iacob, Lazăr, Tudor, Ursu, Lupu, Oprea, Istrati, Tofan, Loghin etc. (vezi anexa nr. 2).

Un număr de 7 femei din total sînt înregistrate cu porecele lor : Lunga, Perja, Neagra, Strîmba, Urita, Cirna, Creța. Alte 11 femei din totalul de 2704 erau evreuce. Ele au fost înregistrate în orașele Iași și Cernăuți cu următoarele nume : Rifca, Hene, Feiga, Bella, Haia (de două ori), Ghemle, Bluma, Malca, Posina și Șeina.

Scăzînd din total cele trei cifre constatăm că un număr de 2565 femei au fost înregistrate cu numele lor de botez. 51 dintre acestea, adică 2% din total, erau țigănci. Ele însă purtau aceleași nume cu româncele și de aceea le-am trecut împreună cu aceste în anexa nr. 1.

Aceste 2565 femei, despre care credem că erau născute aproximativ în perioada 1700—1725, purtau în total 242 nume de botez. Dintre acestea, cele mai frecvente, în ordine, erau următoarele : Maria, Ioana, Anița, Nastasia, Măriuța, Ileana, Catrina, Paraschiva, Irina, Sanda, Dochîța, Dinca și Gafița. Femeile care purtau aceste 13 nume de botez formau 62% din total. Restul de 38% purtau în total 229 nume de botez.

În anexa nr. 1 am grupat cele 2565 femei după criteriul alfabetic. Cifrele dintre paranteze arată cite femei din total purtau numele respectiv. Din anexă constatăm că multe nume erau atît de frumoase, încît s-ar putea acorda și azi fetițelor, la naștere, în locul unor nume de import, uneori bizare, și care nu au nimic comun cu onomastica strămoșilor noștri.

Anera nr. 1

NUMELE DE BOTEZ A 2.565 FEMEI
NASCUTE IN MOLDOVA PRIN ANII 1700—1725

1. Adamia (1)	45. Chira (4)
2. Afuris (11)	46. Chiraca (1)
3. Aghenia (1)	47. Chirica (1)
4. Alexandra (9)	48. Chița (3)
5. Ana (24)	49. Chirvasia (1)
6. Anasia (1)	50. Comana (1)
7. Anca (9)	51. Carcovina (1)
8. Andriana (4)	52. Carochitca (1)
9. Anghelina (5)	53. Costanda (1)
10. Anghelita (2)	54. Costandina (1)
11. Anghelusa (9)	55. Cozmina (1)
12. Angheluta (3)	56. Cristina (16)
13. Anghira (1)	57. Cununa (1)
14. Anicuța (1)	58. Dafina (3)
15. Anisia (3)	59. Deapa (6)
16. Anița (162)	60. Dina (1)
17. Antimia (14)	61. Dobra (16)
18. Antima (14)	62. Dobrița (5)
19. Antonia (2)	63. Dochia (3)
20. Anușca (1)	64. Dochia (65)
21. Anuța (3)	65. Dona (1)
22. Ardina (1)	66. Dosa (1)
23. Ariona (1)	67. Dosoftia (1)
24. Armenia (1)	68. Draga (1)
25. Arșenița (1)	69. Draghia (1)
26. Avramia (5)	70. Dragomia (1)
27. Axana (4)	71. Dramira (1)
28. Axinia (32)	72. Drăgana (1)
29. Bălașa (2)	73. Drăghina (1)
30. Bejana (1)	74. Dumitra (9)
31. Bodina (1)	75. Eftimia (1)
32. Boghița (1)	76. Elizaveta (1)
33. Brudușa (1)	77. Enuța (1)
34. Buchișa (1)	78. Fedora (3)
35. Bucura (3)	79. Floarea (11)
36. Calița (2)	80. Foceca (1)
37. Candachia (1)	81. Fodora (1)
38. Casandra (2)	82. Frâșina (8)
39. Cata (1)	83. Gafia (6)
40. Catrina (113)	84. Gafița (52)
41. Călina (4)	85. Gaftana (1)
42. Cătălina (5)	86. Gahița (1)
43. Chelala (1)	87. Gherghina (5)
44. Chetra (1)	

88. Ghervasia (1)
 89. Ghinia (4)
 90. Ghinea (2)
 91. Giosarca (1)
 92. Giungia (1)
 93. Grăpina (4)
 94. Guna (1)
 95. Hafia (5)
 96. Henica (1)
 97. Hirja (1)
 98. Hohnica (1)
 99. Hrihorca (1)
 100. Iana (2)
 101. Ifimia (13)
 102. Iftinca (11)
 103. Ileana (117)
 104. Ilinca (53)
 105. Ioana (182)
 106. Ionava (1)
 107. Iordana (1)
 108. Iova (1)
 109. Irina (80)
 110. Irodia (1)
 111. Istina (3)
 112. Ivana (2)
 113. Ileanca (1)
 114. Leica (1)
 115. Linca (2)
 116. Loghina (1)
 117. Luchita (1)
 118. Lucuta (1)
 119. Lupa (29)
 120. Magda (8)
 121. Magdalina (3)
 122. Malca (1)
 123. Malanca (4)
 124. Manasia (1)
 125. Manda (1)
 126. Maranda (4)
 127. Marca (2)
 128. Marga (1)
 129. Marghita (2)
 130. Maria (349)
 131. Martians (1)
 132. Marica (18)
 133. Marita (1)
 134. Martina (1)
 135. Marusa (1)
 136. Marta (1)
 137. Măricuța (3)
 138. Mărituța (117)
 139. Mellana (1)
 140. Merlușca (1)
 141. Mihna (1)
 142. Moghina (1)
 143. Muntica (1)
 144. Mușă (1)
 145. Natalia (1)
 146. Nasta (3)
 147. Nastasa (4)
 148. Nastasia (134)
 149. Nazaria (6)
 150. Neacșa (3)
 151. Neaga (3)
 152. Nedea (1)
 153. Nedelea (8)
 154. Nica (1)
 155. Nicuța (1)
 156. Nucșa (1)
 157. Odochia (17)
 158. Odochița (2)
 159. Oghinia (1)
 160. Onosia (1)
 161. Oprina (1)
 162. Oxana (2)
 163. Palaghia (14)
 164. Panaghia (7)
 165. Panceșca (1)
 166. Parasca (9)
 167. Paraschița (2)
 168. Paraschiva (110)
 169. Păscălina (3)
 170. Păuna (1)
 171. Pelagia (4)
 172. Pelina (1)
 173. Peșina (1)
 174. Pirocica (1)
 175. Pihna (1)
 176. Porflra (1)
 177. Postința (1)
 178. Prohira (3)
 179. Rada (10)
 180. Roiba (1)
 181. Rubina (1)
 182. Rughina (1)
 183. Ruxandra (11)
 184. Safta (58)

185. Salmea (1)	214. Ticana (1)
186. Sanda (71)	215. Tîhliana (1)
187. Sara (1)	216. <u>Tînca (3)</u>
188. Sarafîma (2)	217. <u>Tîmîța (1)</u>
189. Sava (1)	218. Titiana (5)
190. <u>Savîna (3)</u>	219. Todosca (5)
191. Sănică (3)	220. Todosia (9)
192. Sibola (1)	221. Tofana (17)
193. Simina (3)	222. Toftana (1)
194. Sînea (1)	223. Tudora (47)
195. Siunea (1)	224. Tudorinița (1)
196. Slatina (1)	225. Tudosca (14)
197. Smaragda (2)	226. <u>Tudosia (10)</u>
198. Smaranda (4)	227. Țarița (1)
199. Sofia (10)	228. Ursa (8)
200. Sofica (1)	229. Ursana (1)
201. Sofrona (1)	230. Varvara (22)
202. Sofronea (16)	231. Varachiva (1)
203. Solomia (5)	232. <u>Vasilica (44)</u>
204. Soltana (1)	233. Vasilica (1)
205. Sora (2)	234. Vasilina (8)
206. Stana (12)	235. Vecla (1)
207. Stanca (22)	236. Vișa (3)
208. Stojana (1)	237. Vlada (1)
209. <u>Strătuța (2)</u>	238. Voica (9)
210. Sultana (1)	239. Zamfira (4)
211. Ștefana (20)	240. Zănica (1)
212. Ștefania (6)	241. Zlăoiha (1)
213. <u>Tasia (2)</u>	242. <u>Zoița (2)</u>

VĂDUVE NĂSCUTE ÎN MOLDOVA PRIN ANII 1700 — 1725
ȘI CARE ÎN ANUL 1774 AU FOST ÎNREGISTRATE CU NUME
CE, ÎN MAJORITATE, PROVIN DE LA NUMELE FOȘTILOR SOȚI

1. Neculăiasa	15. Arhipoia
2. Mănăileasa	16. Opreoais
3. Androneasa	17. Oghiloia
4. Mîndreasa	18. Ghicorgheiasa
5. Iacoboia	19. Ropotoia
6. Halvăzoia	20. Păsculeasa
7. Todereasa	21. Doboricioia
8. Lăzăroia, babă	22. Gabaroiia
9. Androniceasa	23. Lăzăroia
10. Clăroia	24. Preutensa
11. Dumșuleasa	25. Viriănoia
12. Iorguleasa	26. Meștercăsă
13. Neculcioia	27. Baba Tărbăzinoia
14. Pricopoia	28. Răușoia
	29. Baba Iurăleasa

30. Nedeleasa
31. Baba Prescurnița
32. Artaneasa
33. Găluțeneasa
34. Andrieșeneasa
35. Ciolănoaia
36. Buroaia
37. Dimoftea
38. Tudoronia
39. Măntișoara
40. Antoneasa
41. Oprona
42. Sănduleasa
43. Urșoia
44. Lupoara
45. Pînțilloara
46. Vlăculeasa
47. Tocioara, baba
48. Lupoșoara
49. Fedoroara
50. Pelmărie
51. Petronia
52. Simloneasa
53. Pricopoara
54. Olărița
55. Ivăneasa
56. Năstăsoara
57. Tudurineasa
58. Baba Cărbănoara
59. Baba Năzăronea
60. Baba Pârjoara
61. Baba Tîrjăneasa
62. Hodoroageasa
63. Ițineasa
64. Ionoara
65. Nenuleasa
66. Păcăloara
67. Mîrzăneasa
68. Neguroara
69. Vasilichioara
70. Mîrzeneasa
71. Păvăloara
72. Ciunțoara
73. Marineasa
74. Domnoara
75. Istrătoara
76. Preuteasa lui Pupăzieg
77. Bădloara
78. Vlășiasa
79. Lunguleasa
80. Dimofție, văduvă
81. O babă săracă
82. Istrătoara
83. Avneroara
84. Damascăneasa
85. Vlășiasa
86. Fîșcănița
87. Săvoara
88. Timofteasa
89. Donoara
90. Hluboara
91. Costăchioara
92. Gavrioloara
93. Toderesa
94. Boscăneasa
95. Jurjuoara
96. Chirculeasa
97. Preuteasa, săracă
98. Otușiasa
99. Diacunița
100. Vărodeasa
101. Alexandroara
102. Toftăneasa
103. Gheorghioara
104. Preuteasa
105. Gheorghiasa
106. Gavriiloara
107. Săvoșoara
108. Năfrămișoara
109. Băcioara
110. Sănduleasa
111. Săvineasa
112. Loghineasa
113. Murcloara
114. Romăneasa
115. Rusoara
116. Cioroara
117. Grăjdeara
118. Prodana
119. Trohina
120. Cumrăta lui Beizadê
121. Soacra lui Pricopîl

DONNÉS CONCERNANT L'ONOMASTIQUE FÉMININE EN MOLDAVIE
AU COMMENCEMENT DU XVIIIe SIÈCLE

Résumé

En partant du premier recensement moldave de 1774, l'auteur observe les prénoms féminins sous l'aspect de leur fréquences.

On y montre, au moyen d'un index, que les 2.565 femmes, — nées approximativement, dans les 25 premières années du siècle —, avaient 242 prénoms dont on mentionne la fréquence.